

હમ્દ.

હમ્દ—ઇશ્વરસ્તુતિ.
સના—સ્તુતિ (નબીની.)
પસ્ત—નીચે,
નાચીજ—અણુ.
જાત—જાત.
ારીફ—વખાણુ
ુલંદ—ઉંચું
ામેલ—પુર્ણ
ુરત—કુદરત, તાકત
-તેજામ—વ્યવસ્થા
ઝ લુમ—જેના પર જુલ્મ કરવામાં આવ્યો હોય તે
ાદ—ફરયાદ
ારીક—અંધારૂં (વિ.)
ાતેકામ—વેર લેવું
ી—મજબુત, બળવાન

તાકતવર—તાકતવાળો
પાક—પવિત્ર
બેઐબ—ખોડ વગરનું
ખાન્દાન—ખાનદાન
વાકેફ—જાણકાર
બદઆમાલ્યોં—ખરાબ કામો
બદકીરદાર—ખરાબકામ કરનાર
આમાલ—કર્મ, કામ
મુન્સીફ—સબજજ
ફેસલા—નિવેડો
યકસાં—મળતું, સમાન
નસલ—વંશ
તગૈયુર—હેરફેર, ફેરફાર
તબ્દીલી—ફેરફાર
શે’ર—કવિતા
નીજામ—વ્યવસ્થા, તંત્ર
બયાન—બયાન વર્ણન
ઇલાહી—ખુદા, ઇશ્વર

મુલ્કે અરબ,

જુનુબ—દક્ષિણ
મગરેબ—પશ્ચિમ
વાકે—આવેલું
બહીરએ કુલઝુમ—રાતો સમુદ્ર
મશરીક - પુર્વ
ખલીજેફારીસ—ઇરાનનો અખાત
બહરે હીંદ—હીંદી મહાસાગર
શેમાલ—ઉત્તર
સાહીલ—કિનારો
તકરીબન—લગભગ
અન્દરૂની—અંદરનો
આબોહવ.—આબોહવા
ચંદમકામાત—કેટલીક જગ્યાઓ
પૈદાવાર—પેદાવર
બાશીન્દે—રહેવાશી
સામ—સેમેટીક
પૈરવ—અનુયાયી
જઝીરાનુમા—દ્વીપકલ્પ
વસી—વિશાળ
તુલ—લંબાઇ
અરઝ—પહોળાઇ
મુરબ્બઅ મીલ—ચોરસ માઇલ

આબાદી—વસ્તી
ખોફનાક—ભયંકર
મુંગે—મુંગા
બાબુલમંડબ—ગેટ ઓફ ટીઅર્સ
આબનાએ—સામુદ્રધુની
તબઇસુરત—કુદરતી રૂપ
સતહેમુરતફે—ચઢાવવાળી કે ઉંચી સપાટી
ઢલવાન—ઢાળ પડતું નીચે નમતું
ખુરમા—એક જાતનું ફળ છે
સરસબ્ઝી—લીલોતરી
મુકદ્દસમુકામાત—પવિત્ર જગ્યાઓ
મોસમેગરમા—ગ્રીષ્મ રૂતુ
કયામગાહ—રહેવાની જગ્યા
વીલાદત—જન્મ
બાઇસ—સબબ, કારણ
આં હજરત—હ. મોહંમદ પેગમ્બર (સ.) સાહેબનું માનાર્થે નામ
મઝાર—કબર
વકઅત—ઇજ્જત
જંગેઅઝીમ—મહાયુદ્ધ
દીવાની—દીવાની (અદાલત)
સીપુર્દ—સોંપણી
ફોજદારી—ફોજદારી

ઇખ્તયારાત—હકો
માતહત—નીચેના
તા'લીમ વાસ્તે—ભણેલા
અમલી જામા—કાર્યભૂષણ
જીઅતન—પહેરવું
ઇનકીલાબ—ક્રાંતી
વાસ્તા—વસીલો
મકબુજાત—કબજામા હોય તે
મજહબી—ધાર્મિક
અહકામ—હુકમો
ગેરમુસ્લીમ મુસલમાન નહિ તે
ફાએજ—પહોંચવું
બરખીલાફ—વિરૂદ્ધ
અંજામ—છેવટ
ઉલુમે ઇસ્લામ—ઇસ્લામી વિદ્યા
અરસા—મુદ્દત
દીગર—બીજા
ઇબતેદાઇ મદ્રેસા—પ્રાથમિક શાળા
મુખતલિફ—જુદી જુદી જાતના

મક્કા.

સુબા—સુબો

બનજર—રેતાળજમીન
હજરત—હજરત
બુઝુર્ગ—મહાન
એબાદત—પ્રાર્થના
સહન—ચોક
મુકઅબ—ચોરસ
અન્દરૂની—અંદરના
હુજરા—કોટડી
સન્ગેમરમર—આરસ
ગુલકાર્યાં—ભરતકામ
કન્દહ—કોતરકામ
તલાઇ—સોનેરી
સદરમુકામ—મુખ્ય જગ્યા
નસબ—સ્થાપન
કુતુર—ડાયમીટર
બાલીસ્ત—વેંત
દરાજ—લાંબુ
યાદગાર—યાદગાર

નઝમ.

સાબીતકદમ—દૃઢ
તાક—ગાટ

અગ્યાર—પારકા
શાદામ—પ્રફુલ્લ
ઇત્તેહાદ—સંપ
ખારખાના—દુશ્મનાવટ કરવી
ગુલ ખીલાના—તુતકાઢવું
કદ્દર—ઇજ્જત, કદર, બુજ
લાઝીમ—ફરજ
જમાનેહાલ—વર્તમાનકાળ
સનઅત—કારીગીરી
મુતહીદ—સંપીલા
ખાબે ગફલત—પ્રમાદનિદ્રા
બેદાર—જાગૃત
ઇસ્કીમ ઇસ્લાહી—સુધારાની યોજના
બહાના—બ્હાનું, જોશ,
ઈમતેહાન—પરિક્ષા
જબ્ર—ફરજીઆત,
ઇસ્તીબદાદ—સખ્તાઈ
મુસ્તએદ—તૈયાર
સફહએહરતી—પૃથ્વીપટ
સૈયાદ—શિકારી
બેતાબ—વ્યાકુળ
આબોદાના—દાણાપાણી

હ૦ મોહમ્મદ.

કબીલા—કબીલો, કુળ
કુરૈશ—એક ઉચ્ચ કબીલાનું નામ છે
બનીહાશમ—કબીલાનું નામ છે.
ગરીબ—ખાનદાન
દોસમ્બા—સોમ
રબીઉલઅવ્વલ—મહિનાનું નામ છે
વાલેદા—માતા
મુવાફીક—પ્રમાણે
બીબી હલીમા—નામ છે
સીપુર્દ—સોંપણ
રેજાઇભાઇ—દુધભાઈ
પરવરીશ—પોષણ
પૈદાઇશ—જન્મ
ઇન્તેકાલ—મરણ
વફાત—મરણ
દુન્યાસેસફર—મરણ
ઇખલાસ—પવિત્રતા
અમીન—ભરોસાપાત્ર
બીબી ખદીજા—હજરત પેગમ્બર (સ.) ના પત્નિ (ર.) નું નામ.

ખાતુન—બાનુ
તેજારત—વેપાર
અમાનત—અમાનત
શોહરા—નામના
અંજામ દેના—પુરૂં કરવું
ફરોખ્ત—વેચાણ
બેબાક—નિડર
વહમોગુમાન—ખ્યાલ
ખુશમોઆમેલા—સારી વર્તણુક
અસર—અસર
નીકાહ—લગ્ન
મશવરહ—સલાહ
ઇબતેદા—શરૂઆત
અલબત—બેશક
જદીદ—નવું
તાઅમીર—બનાવવું
ઇમારત—ઘર
તન્હા—એકલો
ઇજ્જત—માન.
કરીબ—પાસે
ખુન્ખાર—ખુંખાર
હક—સત્ય
ફેસલા—ફેંસલો
કબુલ કરના—કબુલ કરવું

બેઇખત્યાર—આપો આપ
વાકેઆ—બનાવ
ગુના—વખત
તરકીબ—રીત
ખુનરેજ—ખુનરેજ
સિન રશીદા—પ્રૌઢ
ગોશા—ખુણો
તનહાઇ—એકાંત
ફાસલા—છેટાપણું
ગાર—ગુફા
મશગુલ રેહના—કામમાં રહેવું
ફીરીશતા—ફીરીશ્તો
તાલીમ—શિક્ષણ
કલામ—વાત
બુતપરસ્તી—મૂર્તિપૂજા
આદી—ટેવાયેલા
દઅવત—આમંત્રણ
પૈગામ—સંદેશો
તવજ્જોહ—ધ્યાન
કમસિન—નાની ઉમરના
નવઉમ્ર—નાની ઉમરના
ખુલ્લમ ખુલ્લા—જાહેરમાં
વઅઝ—ભાષણ (બોધ દાયક)
ખુલાસા—ખુલાસો

રોજા—અપવાસ
ફી સદી—સેંકડે
સાલાના—વાર્ષિક
બરાએ—વાસ્તે
તૈશ—ક્રોધ

તર્કે મવાલાત.

તંગ—હેરાન થઇ જવું
અમલ દર આમદ—અમલ કરવો
મવાલાતી—સહકારી
અબીસીન્યા—આબીસીનીયા
વફ્દ—ડેપ્યુટેશન, પ્રતિનિધિમંડળ
દરખાસ્ત—દરખાસ્ત
રદ કરના—રદ કરવું
નતીજા—છેવટ, પરિણામ
તાઅદાદ—સંખ્યા
ના ઇત્તેફાકી—કુસંપ
જડ પકડના—જડ ઘાલવી
બુતોં—મૂર્તિઓ
હલાકત—મરણ
ખીલાફે ઉમીદ—ધાર્યા કરતાં ઉલટું
ફર્ક—ફરક
કાંપના—ધ્રુજવું

મુંહકે બલ—ઉંધે માથે
બરદાસ્ત—સહન
મજબુત—મજબુત
ખોફજદહ—બીધેલ
જાદુગર—જાદુગર
મજનુન—ગાંડો
મસાએબ—તકલીફો
હજ—જાત્રા
મોકા—વખત, પ્રસંગ
મોસમે હજ—જાત્રાનો વખત
તર્ક કરના—છોડી દેવું
યકે બા દીગરે—એક પછી એક
ખાહીશ—મરજી
કસરતે તા'દાદ—મોટી સંખ્યા
પા બ રેકાબ—મુસાફરી માટે તૈયાર
બદનીયતી—બુરી દાનત
બખરીયતે તમામ—સહી સલામતીથી
શાદાર—ભવ્ય
ઇસ્તીકબાલ—સ્વાગત
ઐયુબ—નામ છે
અન્સારી—હજરત પેગંબર (સ.) ને
મદદ કરનારા મદીનાના લોક

મદીના.

જરખેજ—ફળદ્રુપ
કાસ્તકારી—ખેતીવાડી કરવી તે
ખલીક—વિવેકી
બહરી તેજારત—દરયાઇ વેપાર
ખતરાહ—બીક
હુમલા—હુમલો
તજરૂબાકાર—અનુભવી
દામન—કુડતાનો છેડો
હરદો ફરીક—બન્ને પક્ષ
મોહાસેરા—ઘેરો
નાકામ—નિષ્ફળ
રીશ્તાદાર—સગાં વહાલાં
જીમ્મેદાર—જવાબદાર
શરાએત—શરતો
સુલ્હ—સુલેહ
ફરમાન—હુકમ
બમુજીબ—તે પ્રમાણે
અહદ—સંધીપત્ર
ખીલાફે મોઆહદ—કરાર વિરૂધ્ધ
મુજાહમ—રોકવું
પાક કરદીયા—પવિત્ર કર્યું

એલાકા—ઇલાકો
મુતી—તાબેદાર
સાલાની ખીરાજ—વાર્ષીક ખંડણી
કબાએલ—કબીલાઓ
નસીહત—શીખામણ
કાએમ મકામ—ને બદલે આવનાર
રહલત—મરી જાવું તે
નાલાં—રડતો
આલમે હુ—સુનસાન
ફીસુંગર—જાદુગર
એએજાજ—વિસ્મય પમાડે એવું
હૈફ—અફસોસ
રહબર—આગેવાન
શફીક—મહેરબાન
ખુશખુ—સારી ટેવ
બેતાબ—બેચેન
પીર—ડોસો
ખમીદા—વાંકો વળેલો
અબરૂ—ભવાં
સરવ—ઝાડનું નામ છે
કુમરી—પક્ષીનું નામ છે.
(ચંડોળ, લાવરી)
સીમ્ત—તરફ
ફલક—આકાશ

સંગ—પત્થર
જોર—જુલમ
આઇના—આરસી
બર રૂ—સામે
હકતલબ—સાચી વાત કહેનાર
હકજુ—સત્યશોધક
દાર—સુળી
તાલીબ—માંગનાર, યાચક
રાહજન—લુટારો
કજ્જાક—ડાકુ, ધાડપાડુ
અકીલ—કવીનું ઉપનામ છે.
કલબ—દીલ, હૃદય
પહેલુ—બાજુ

મુસલમાનોંકા પહેલા ખલીફા

તહરીક—હીલચાલ, પ્રવૃત્તિ
મુત્તફેકા—મળીને
તાજીર—વેપારી
ઉમ્રરસીદાં—અનુભવી વયે પહોંચેલ
મુતાબીક—પ્રમાણે
ખાલીદ બીન વલીદ—નામ છે
ઇરાક—મેસેપોટેમ્યા
અજનાદૈન—જગ્યાનું નામ છે.
શામ—સીરીયા
મુકાબલા—સામે થવું

બાબલ—બબીલોન
મદાયન—શહેરનું નામ છે
(પાર્સીઓના વખતમાં પાટનગર હતું)
હમ્સ—શહેરનું નામ છે
કેસારીયા—શહેરનું નામ છે
ઉમર બીન આસ—નામ
મીસર—ઇજીપ્ત
વઝીફા—પગાર
અહદ—વખત
મશવરા—સલાહ
અમીરૂલ મોમેનીન—મુસલમાનોના સરદાર
બેતાબ—ટાઇટલ, ઇલકાબ
રાએજ—ચાલુ
પેશ—આગળ
મુનતખબ—ચુંટાયલો
અબ્દુર રહમાન બીન ઓફ—નામ છે
તાઇદ—ટેકો
ઉસ્માન—નામ છે
અફ્ફાન—નામ છે
નકલેં—કોપીઓ
બેએ'તેદાલી—હદથી વધારે
બગાવત—બળવો
તસલ્લી—દીલાસો

પુરફરેબ—ધોકાથી ભરેલો, કપટી
ચાલોં—ધોકો, કપટ, જાળ
બાગી—બળવાખોર
મશકુક—શક ઉત્પન કરનાર, શંકા-
શીલ એવું
હમસાયા—પાડોશી
ફાંદના...ઓળંગવું
શહીદ—પ્રાણ હુતી આપનાર
ઇસલામી મમાલીક—ઇસલામી દેશો.
બજુજ—સીવાય
ફરજંદ—છોકરો (સંતાન)
ફરો—હોલવવું
ફુરસત—અવકાસ
સાજીશ—તરકટ, દાવત્રું
ઇબ્નમુલજીમ—હજરત અલીનો
ખુની
કુફા—શહેરનું નામ છે
ઇમામ હસન—હ. અલી (ર.) ના
મોટા દીકરાનું નામ
બૈઅત—વફાદારીના સોગન
તદીક—બાગલા
બની ઉમૈયા—ખાન દાનનું નામ છે
અકબા બીન નાફે—નામ છે
કૈરવા—શહેરનું નામ છે

આબાદ કરના—આબાદકરવું
મોહલીબ—નામ છે
જેરીન—નીચેનો ભાગ
વાદી—ખીલ
કામીલ તોર પર—પુરેપુરી રીતે
બહરી બેડા— નૌકા સૈન્ય
બહીરએ રૂમ—
મુગીરા બીન શોબા—નામ છે.
યજીદ—નામ છે
વલીઅહદ—વારેસ
શખસી હોકુમત—એકહથુરાજ
બુન્યાદ રખના—પાયો નાખવો
જાનશીન—વારેસ

હસરત મોહાની

લુત્ફ—મહેરબાની, દયા
ઇલતેજા—માંગણી
શરમીન્દા—લાજવું
આરઝુ—ઇચ્છા
મસલક—ધર્મ
હરામ—હરામ
તદબીર યુક્તિ
આશના—ઓળખાણ

જફા—જુલમ
મરજી—ખુશી
શોક—ખંત
વફા—વફાદારી

વાકએ કરબલા.

વાકેઆ—બનાવ
કરબલા—જગ્યાનું નામ છે
તખ્ત—ગાદી
તસલીમ કરના—કબુલ કરવું
ઇમામ હુસેન—હ. અલી ર. ના બીજા પુત્રનું નામ છે
અબ્દુલ્લા બીન ઝુબેર—નામ છે
સદાએ એહતેજાજ—વાંધો
જમહુરી ઓસુલ—પ્રજાકીય સીદ્ધાંત
બેજારી—અસંતોષ
ઇજહાર—જાહેર
દાવત—આમંત્રણ
રૂકા—પત્ર
તશરીફ લાના—પધારવું
તહકીકાત—શોધખોળ, તપાસ
તસલીમ—નામ છે
હકીકત—બનાવ, ખરી વાત
મુત્તેલા—ખબર
અહલો અયાલ—આલઅવ્લાંઓ
ખુદ્દામ—નોકરો
કાફલા—કાફલો સંઘ
ઇબ્ને જયલ—નામ છે
જરરાર ફોજ—બહાદુર લશ્કર
ઓમરા—અમીરો
દરીઆએ ફુરાત—યુફ્રેટીસ
ડેરા—પડાવ
ખેમા—તંબુ
ખીલાફ—વિરૂદ્ધ
મહસુર—ઘેરો
શમ્મર—જનરલનું નામ છે
જામ—પ્યાલો
જૈનુલ આબેદીન—નામ છે (ઇમામ હુસેનના દીકરાનું)
કતરા—ટીપું.
બેકસી' બેબસી—લાચારી
મસલા—સવાલ, પ્રશ્ન
જબરદસ્ત—મજબુત
તાકત—તાકત
તખ્તનશીં—રાજ્યાભિષેક
અતાલીક—સુપરીનટેન્ડન્ટ
મરવાન બીન હકમ—નામ છે.
હુકમરાન—રાજ્યકર્તા

અબ્દુલ મલીક—નામ છે.
વાહેદ—એકલો
હજ્જાજ બીન યુસુફ—નામ છે
અદના દર્જ—નીચ કોટી પદવી
આ'લા મરતબા—ઊંચી પદવી
ખુનરેજી—ખુનરેજી

ઈજહારે હક.

બતહા—પ્રાંત છે
અહકામ—ફરમાન
ખુતબા—વ્યાખ્યાન
હરીમ—મદીના
ઇમામ—આગેવાન
પાયએ મીમ્બર—મીમ્બરનો પાયો
અમીરૂલ ઇસલામ—ઇસલામનો (અમીર) સરદાર
પૈગામ—સંદેશો
દફઅતન—એકાએક
મજમા—ટોળી, સભા
હુજ્જાર—હાજર રહેલા લોકો
ખલ્ક—છોકરો
લેઆમ—નીચ
કૈસર—સીઝર
કસરા—ઇરાનના બાદશાહોનો ખેતાબ
સુન્નત—દસ્તુર
આમ—આમ, સામાન્ય
મોતવારીસ—વારસામાં
કુફફાર—નાસ્તિકો
મજલીસે શુરા—સલાહમંડળ પાર્લામેન્ટ
નીજામ—વ્યવસ્થા
કતએ નજર—એકબાજુ મેલતાં

ખોલફાએ બની ઉમૈયા.

ખુલફા—ખલીફાઓ
બની ઉમૈયા—ખાનદાનનું નામ છે
વલીદ—ખલીફાનું નામ છે
આલીશાન—ભવ્ય
મોહમ્મદ બીન કાસીમ—નામ છે
સુલૈમાન—નામ છે
મુસલેમી—નામ છે
મોહાસેરા—ઘેરો
દમીશ્ક—દીમાસ્કસ
કુસ્તનતુન્યા—કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ
આદેલ—ન્યાયી
મુન્સીફ—જજ
ચલ બસા—મરણ પામ્યો
સાજીશ—કાવતરૂં

મગ્ઝુલ—હારેલી કોમ
ખાકનાએ—સંયોગિભૂમિ
મરવાનુલ હમાર—નામ છે
બરખીલાફ—ત્રીરૂદ્ધ, ઉલ્ટું
અબ્બાસી—ખાનદાનનું નામ છે
શીકસ્ત—હાર
બુન્યાદ—પાયો

લતીફા.

ખાનખાન—નામ છે
બાજી—ખેલ
મીઆઇમ—અમે આવીએ છીએ

ખુલફાએ અબ્બાસીયા.

ઉરૂજ—ચઢતી, ઉદય
સફ્ફાહ—નામ છે
અબુમુસલીમ—નામ છે
દારૂલ ખીલાફત—ખલીફાની રાજધાની
મુત્તહેદા—મળીને
મનસુર—નામ છે
બગદાદ—શહેરનું નામ છે

મુસા —નામ છે
બેરાજ—ખંડણી
બહરી ફોતુહાત—દરીઆઇ જીતો
હાદી—નામ છે
હારૂનલરશીદ—નામ છે
આજીજ—લાચાર, થાકેલ
જુબૈદા—હારૂનની રાણીનું નામ છે
કીલત—કમી, અછત
મામુનુર્રશીદ—હારૂનનો પુત્ર
ઓલમા—વિદ્વાને
ઉકલીદુસ—યુકલીડસ
આરતીન—બાં
મુનક્કશ—ભરેલું
પૈમાઇશ—માપ
મોઅતસીમ—નામ છે
સરહદ—સરહદ
ઉમુરીયા—જગ્યાનું નામ છે
દોહાઇ—આણ
અબલક—કાબરૂં
યલગાર—ડબલ માર્ચ
વાસીક—નામ છે
મોતવકીલ—નામ છે
મુસતાસીમ—નામ છે
હલાકુખાન—નામ છે

કુતુબખાના—લાયબ્રેરી

વતન.

અજમત મોટાઈ
ઝીનત—શણગાર
લબ્રેજ—ભરેલું
મઅરેફત—પરમાત્માને ઓળખવું તે
રિવાયત—કથન
ઇજ્જત—માન
રફઅત—મરતબો
ઇજરા—ચાલુ
રહમત—દયા
આશકાર—જાહેર
ગાહ—કોઇ વખત, જગ્યા
વેકાર—માન
હોવયદા—જાહેર
હઝીં—ગમગીન, ઉદાસ
ફીજા—મેદાન
અહદે તીફલી—બાળપણાનો વખત
કેફીયત—હાલત
બકી—અમરત્વ
આફીયત—આરામ
કજા—મરણ

અહબાબ—મિત્રો
અકરબા—સગાં વહાલાં
આલુદા—ખરડાએલ
તનફકુર—ધીક્કાર
પુરબહાર—વસંત
સુબ્હઆર—પરભાતના જેવું
મસકન—રહેવાની જગ્યા
કાશાના—ઘર
વતન—માતૃભૂમિ
કમતરીન—સઉથી નાનો
મુશફીક—મહેરબાન
સર બુલંદ—આબરૂદાર
એવાન—મહેલ
કસરહા—મહેલો
આલી—ભવ્ય
નીમે અરગવાની—લાલરંગનો પ્યાલો
સહબાએ પુર્તગાલ—પોર્તુગલનો દારૂ
વીરાન—ઉજ્જડ
દશ્ત—રેતીનું મેદાન
ગુરબત—મુસાફરી
શયદા—આશીક
રવ—યોગ્ય
ખુશનુમા—શોભીતું
વસીતર—ઘણીજ વિશાળ

દીલચસ્પ—આનંદ પમાડે એવું
બેસુદ—બે ફાયદા, નકામું
તરજીહ—વધારવું તે
આફત—સંકટ
અમાન—સલામતી
મોવર્રીખ—ઇતિહાસકાર
તહજીબ—સુધારો
કાન—ખાણ

ખોલફાએ મીસર વ ટરકી.

અલ મુસતનસર—નામ છે
અલ હાકેમ—નામ છે
અલ મુસ્તકફી—નામ છે
વાસીક—નામ છે
મોહંમદ મોતવકમીલ—નામ છે
મોહાફીજ—બચાવનાર, રક્ષક
ખાદીમ—નોકર, સેવક
વહીદુદ્દીન મોહમદ સાદીસ-ખાજી ખલીફા મોહમદ છઠ્ઠાનું-નામ છે
નજરબંદ—નજર કેદ

હીંદુસ્તાનમે તહરીક ખીલાફત

બેચેની—અસંતોષ
વજહે મુસલ્લેમા—સર્વમાન્ય કારણ
ચાલબાજી—ધોકો દેવો તે
ખાતેમા—સમાપ્તી, અંત
ઇખત્યારાત—સત્તાઓ
હોકુક—હકો
દસ્ત બરદાર—છોડી દેવું તે
જેરેસાયા—હાથ નીચે
આલે ઓસમાન—ઓસમાનની ઓલાદ
મજહબી—ધાર્મિક
મોદાખેલત—વચ્ચે માથું મારવું તે, દખલ
બરદાશ્ત—ઉઠાવવું તે
હુક્કામ—હાકેમો, સત્તાવાળાઓ
મોવાઇદ—વચનો
હલીફો—મિત્રો
સરીહ હરકત—ખુલ્લી ચાલ
મુતબર્રીક—પવિત્ર
ઝયારત ગાહ—જાત્રાની જગ્યા
એ'લાનઆમ—જાહેરનામું
મલેક—રાજા
મોઅજ્જમ—મોટા
મામુન—સલામત

જાએરીન—જાગ્રાળુઓ
દરખાસ્ત—અરજી
મહરૂમ—રહીત, વિનાનું
વઝીરેઆઝમ—વડો પ્રધાન
મોસુફ—મજકુર
દારૂલ અવામ—હાઉસ ઓફ કોમન્સ આમની સભા
તકરીર—ભાષણ
મજકુરએ બાલા—ઉપર જણાવેલું
ગેરમશરૂત—બીનશરતી
રવેશ—વલણ
સેયાસી—રાજદ્વારી
શોઅબદાબાજ—હાથચાલાકી કરનાર
દવરાને જંગ—લડાઇ વખતે
ઓસુલ—સિદ્ધાંત
મહફુઝ—સલામત
મરકજી—કેન્દ્રસ્થ
સાખે—શાખ, શાખા
જીલઅ—જીલ્લો, પ્રાંત
જીનસ—જાત
મોઆહેદા—કોલકરાર
ફેટકારત—ધિક્કાર
ઓહદેદાર—સત્તા
મશકુક—શંકાભરેલું

ઉર્દુ જબાન.

શીરીં—મીઠી
આનબાન—ભપકો
ખતન—શહેરનું નામ છે
રૂસવાઇયાં—બદનામીઓ
આલમ—દુનીઆ
મહવ—તલ્લીન
સદ—૧૦૦
હસ્તી—અસ્તીત્વ
ઓરૂજ—ચડતી
મદાર—આધાર
બોર્યાનશીની—વાનપ્રસ્થ થવું તે
ગીરાં—ભારી
કોશાં—મહેનત કરતું

મસાવાત.

ગસ્સાની—કબીલાનું નામ છે.
તાજદાર—રાજા
જબલા બીન અયહમ—રાજાનું નામ છે

દહકાની—ગામડીયો
ગુસ્તાખી—એબ બી
અદાલત—કોર્ટ
દરફત—પુછપરછ
કોસુર—ભુલ
અદના—નાના પ્રકારની
બરદાસ્ત—સહન કરવું તે
હેરત—તાજુબી
મોહલત—વખત, મુદ્દત

નજમ.

તિશના—તરસ્યા, તૃષાતુર
જવર—જુલમ
બરજા—જગ્યાપર સલામત
સલામત—સલામત
કાજીબ—જુઠું બોલનાર
તમ્મા—લાલચુ
હરીસ—લાલચુ
ગાસ્યાબરદાર—નોકર
સદાકત—સત્યતા
તકલ્લુમ—વાતચીત
કુદરત—સત્તા
રૂસવા—હલકું

બજમ—સભા (ખુશીની)
વકઅત—માન
અગ્યાર—પારકો
રાસ્ત—સત્ય
ફીતના—તોફાન
ખાહીશ મરજી
મખફી—છાની
મુસત્તર—છાનું
ગાએત—છેવટ
પૈશ—આગળ
મુતજલજલ—ડગુમગુ
તરવીજ—રીવાજ કરવો
મન્નતકશ—આભારી
પુંબા—રૂ
ચોબી—લાકડાનું

જાલીમકે સામને જુરઅત.

જુરઅત—કીંમત
ખતરઃ—બીક, ડર
મુજરીમ—ગુનેગાર
રૂપોશ—સંતાઇ જનાર
મનદરજા—જણાવેલું
જેર—નીચે

ગુફતગુ—વાતચીત
સઅદ ઇબ્ને જુબેર—માણસનું નામ છે
શકી ઇબ્ન કુસૈર—નામ છે
વાકેફ—જાણકાર
વાકફીયત—જાણ
રાઝ—ભેદ
ઝબરજંદ—એકજાતનો કીંમતી જવાહીર છે
યાકુત—યાકુત
કયામત—ઇન્સાફનો દિવસ (પ્રલયકાળ પછી)
બેલાશર્ત—શરત વિના
હીલ્મ—નરમાશ
કીબલારૂ—કીબલા તરફ મ્હોં કરનાર
માબુદ—અલ્લાહ
ખોફ તારી હોના—બીવું
ખુશ્કહોના—સુકાઇ જવું

ઇન્સાફ.

બાની—પાયો નાખનાર
ઇમાદ—જમાઇ

મોઆવેઝા—બદલો
મકતુલ—મરાયલો
દોચંદ—બમણું
કત્લેનાહક—નિર્દોષ વધ
મુજમએઆમ—જાહેર જલસો
મોહઝીબ—સુધરેલી
કોમીયત—રાષ્ટ્રિય પ્રેરણા

લતીફા.

લતીફા—રમુજી વાત
દવરાન—જમાનો, વખત

ઘર ઘર ચરખો.

ઘર ઘર—ચરખાનો અવાજ
રૂખ—ચહેરો
જવહર—ખુબી
કમબીં—થોડું જોનારો
ગરદીશ—આંટો, પલટો
ચર્ખ—આકાશ
જીગરખસ્તા—જખમી જીગર
હમદમ—સાથી
ખુશ્તર—શ્રેષ્ઠ

રાએજ—રૂઢ
ઝીનત—સુંદરતા
હુર્રીયત—સ્વતંત્રતા
તકલા—

ગુજરાતકી સનઅત.

સનઅત—કારીગરી
વાકેઆત—બનાવો
ખોસુસાયત—ખાસીયત
ઇસલાહ—સુધારો
નાઆશના—અજાણ્યુ
બેશકીમત—કીમતી
નાદીરઅશયા—અછતવસ્તુઓ
સંગતરાશી—પત્થર કાપવાનું કામ
ઝરદોઝી—જરીનું ભરતકામ
કારચોબ—કારચોબનું કામ
ચીનીકા કામ—ચીનીનું કામ
સદલ—સુખડ
જરબફત—કીનખાબ
કીમખાબ—કીમખાબ
મખમલ—મખમલ
એલાપચા—મશરાઈ
ચીકન—ચીકન

ચીરા—પાઘડી
ફરોખ્ત—વેચાણ
નેફાસત—ઉત્તમતા
સંગપઠાન—એકજાતનો પત્થર છે
બરઆમદ—નીકાસ
રોજા—રોજો
અસ્તરકારી—પલાસ્ટર
આઇનએહેરીયત—અચંબાની આરસી
સનઅતો હીરફત—કારીગીરી
કાયમકીયા—ચાલુ કર્યું
હુનરમંદ—હુન્નરમંદ
તખ્તજડાવ—તખત જેપર જવાહીરો જડેલ હોય તે
પરદલા—મ્યાન
નજર—ભેટ
કીલ્લએમોઅલ્લા—દીલ્હીનો શાહજહાનો કીલ્લો
શામ્યાના—મંડપ
તલાઈ—સોનેરી
નુકરઈ—રૂપેરી
સેતુન—થંભ
નકશો નિગાર—કોતર કે ચિત્રકામ
બારગાહેમખમલી—મખમલનું તંબુ
કલાલતુન—લાકડી કસબ

જેણાજીનતે હીંદુસ્તાન—હીંદુસ્તાનનો શણુગાર
ઝર્ઈબર્ક—ચમક

રુસ્તમ.

સલજુકી—તુર્કી ખાનદાનનું નામ છે
અલપ અરસલાન—બાદશાહનું નામ છે
ચીદા—ચુનંદા
ફાલતુ—નકામો
હરાવલ—લશકરનો આગલો ભાગ
એહસાન—પરોપકાર
બાઝપુર્સ—પુછપરછ (જવાબદારીથી)
કફન—કફન
સીજદા—માથું જમીનપર ઝુકાવવું તે
ઝારઝાર—ખુબ
રોના—રડવું
તાબ—જોર, સહનશક્તિ
મલામત—ઠપકો
ઝરેફીદયા—છુટકારા માટેની રકમ
પુરતકલ્લુફ—ઠાઠમાઠવાળું
ખીમા—તંબુ
ફેરી કામ—
ખીલઅત—બખશીશ
તાઝીમ બજાલાના—આદર સત્કાર કરવો
એક દસ્તા ફોજ—લશકરની એક ટુકડી
નાશુક્રગુજાર—નગુણું, અકૃતજ્ઞ
તામે—લાલચી
મક્કાર—દગો દેનાર, ઢોંગી
મુન્તજીર—રાહ જોતું

મુલકી ગીત.

બુલબુલે—બુલબુલો
ગુલીસતાં—બગીચો
ગુરબત—મુસાફરી
હમસાયેં—પાડોશીઓ
સંતરી—સંતરી
પાસબાં—સંતરી
રશકેજનાં—સ્વર્ગને ય ભુલાવી દે એવું.
આબ—પાણી
રૂદ—નદી
કારવાં—કાફલો
દોરે જમાં—જમાનાનું ચક્ર
મહરમ—સાથી

દર્દ નેહાં—ગુણ દુઃખ

હુન્યાકી ઇસલામી આબાદી.

મજાક—સ્વભાવ, વલણ
મુતઅસ્સીબ—દ્વેષીલું
મઝહકાઅંગીઝ—હસવા જેવું
મુસન્નેફીન—ગ્રંથ કર્તાઓ
મુબાલેગા—અતિશ્યોક્તિ
મોહકકીક—સંશોધન કરનાર
તફસીલવાર—લંબાણથી
બરરેઆઝમ—ખંડ
જઝાએર—ટાપુઓ

હીંદ.

અઝમત—મોટાઇ
ગુમાન—ધારણા, વિચાર
ફૈઝ—ફાયદો
કુદરત—કુદરત
રવાંન—વહેતું
જબીં—પીશાની
નુર—રોશની
હુસ્ન—ખુબસુરતી
અઝલ—આદિકાળ
ઓજ—ઉંચાઇ, ચઢતી
ઇજ્જ—માન
શાંન—શાંનશોકત
ખુરશીદ—સુરજ
પુરઝ્યા—પ્રકાશિત

ઓસુલે તરકે મોવાલાત.

ઓસુલ—સીધ્ધાંતો
તર્ક—બહિષ્કાર
મોવાલાત—સહકાર
હીફાઝત—સંભાળ
ખોસુસન—ખાસ કરીને
ઇસ્તેમાલ—વપરાસ
કાદીર—શક્તિવાન
કતરએખુન—લોહીનું ટીપું
રહનુમા—આગેવાનો
એજાજી—ઓનરેરી
તાલબા—વિધાર્થીઓ
ઇમદાદ—મદદ
મુલાઝેમત—નોકરી
ખરીદો ફરોખ્ત—વેચાણ અને ખરીદી

ઇમાનદારી.

અબુ ઓબેદા—નામ છે
ઇત્તેફાકન—સંજોગે
વોસુલ કરના—મેળવવું
તારેત—યાહુદીઓનું ધાર્મીક પુસ્તક
ઇન્જીલ—બાઇબલ
દુઆ—પ્રાર્થના
અલફાઝ—શબ્દો
મોતમદદીન—સુધરેલી
મીસાલ—દાખલા તરીકે
કાશ—કેવું સારૂં !
રેઆયા—પ્રજા
સીલ—મસાલો ખુંદવાનો પથ્થર
દીલ હાથમેં લેના—મિત્ર બનાવવો
ઇખરાજાત—ખર્ચ
જુવા—જુગાર

મુસલમાનોંકો મશાહુર દુઆ

તારીફ—સ્તુતિ
બદલા—બદલો
ઇનઆમ—ઇનામ
ગજબ—કોપ

સરફરોશી.

સરફરોશી—બહાદુરી
તમન્ના—ઇચ્છા
કાતીલ—કતલ કરનારો
બાજુ—બાહુ
રહરવ—મુસાફર
લીઝઝત—મજા
સેહરા—જંગલ
નવરદી—ફરવું તે
મન્જીલ—માર્ગ, પંથ, સ્ટેશન
મકતલ—કતલ કરવાની જગ્યા
મીલ્લત—કોમ
નીસાર—કુરબાન
મહફીલ—સભા
વલવલા—જોશ
અરમાન—ઇચ્છા
હસરત—ઇચ્છા
બીસમીલ—તળપતું, જખ્મી

દુશમનસે મુલાકાત.

બરતાવ—વર્તણુક
તશરીફ લે જાના—જવું

કુરબાન કરના—કબજે કરવું

સીયાસી જેલ.

પૂંજન—પૂંજન
બઝમ—સભા
જહાં—પૃથ્વી
મુફીદ—ફાયદાકારક
મંઝલે—માર્ગો
બશર—ઇનસાન, મનુષ્ય
રોનકફીજા—ખુબસુરતી વધારનાર
મેલ—મિત્રતા
મીર—કવિનો તખલ્લુસ છે
કાચએયાર—મિત્રનગરી

દઅવતે અમલ.

લગાવ—લગાવ
બાતીલ—નકામો
મુકદ્દર—કીસમત
ઝર્રા—તણખલું
ફલક—આકાશ
મહ—(ચાંદ) ચંદ્ર
મહર—(સુરજ) સુર્ય
માંદ—ફીકું
જગમગાવ—ચમકાર
બેરૂખી—બેદરકારી
અકલીમ—દેશ
ઇજ્જત—આબરૂ
લાલાઝાર—લાલ
બિસાત—પાથરણું, સપાટી
દફતરીઇકદેદાર—દફતરી સત્તા.
ગર્ક—ડુબવું તે

પ્રોફેસર કીરપાલાની સાહેબ સાથી.

ફરજંદ—છોકરો, બાળક
રહાઈ—છુટકારો
નજમ—કવિતા
અબ્દુલવોદુદ—કવિનું નામ છે
બરેલવી—બરેલીનો રહેનારો
રયાસત—રાજ્યકારી
ફીદા—કુરબાન
એહસાસ—લાગણી
ખુફતગી—ઉંઘ
ઉદાસ—દીલગીર
હુર્રીયત—સ્વતંત્રતા

તઝક્યા—શુદ્ધિ
નુકતા—મુદ્દો, પોઈંટ
શબ—રાત
મેજીની—એક ઇટાલીઅન વક્તાનું નામ છે
સબક—પાઠ
રૂહજાર—
સદદરમક—જાન બચાવનારી
ચુકુલા—
રૂહાનીયત—આત્મીકતા
મસઅલો—વિષયો
મામન—શાંતિસ્થાન
મલજા—આશ્રયસ્થાન
અહલે દર્દ—લાગણીવાળા
દીદા—આંખ
ખુંબાર—લોહી વહેવડાવનારી
અફસાના—વાર્તા
સાકીન—રહેવાશી
મસકુન—વસાએલ જગ્યા

બ વકતે ગુસ્સા નોકરોંસે બરતાવ

ઝૈનુલ આબેદીન—નામ છે
બદતમીઝી—અવિવેક

જુરઅત—હીંમત
હીંમત—હીંમત
એહસાન—ઉપકાર
શુક્રગુજાર—ઉપકાર માનનારો
આકા—શેઠ
સોલુક—વર્તણુક
કાબેલે ગોર—વિચાર કરવા લાયક

ચલ મેરે ચરખે ઘુંઘું ઘર ઘર

દંગ—આશ્ચર્યમુગ્ધ
રંગ ફક હોજાના—ફીકા પડી જવું
પાસંગ—લગાર
જંગ—લડાઈ, યુદ્ધ
મુઝમર—છુપાયલા
લોહામાનના—સત્તા કબુલ કરવી
કંદા—ખોદાયલું
નગીં—કીમતી પત્થર
બેકસ—લાચાર
મુફલીસ—ગરીબ
ફૈઝ—ફાયદો
દસ્તે સખા—ઉદારતા
ઝર—પૈસો
નસબુલએન—હેતુ

મથાં—ફરમાન

શયદા—પ [illegible]

તમામ—સમાપ્ત, પુરૂં

શુદ—થયું

ધી " અમરસીંહજી " પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં પઠાણ નુરખાન
અમીરખાન વકીલે છાપ્યું. મીરઝાપુર રોડ—અમદાવાદ.